YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
12 päivänä marraskuuta 1998 *

Asiassa C-102/96,

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Klaus-Dieter Borchardt, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

kantajana,

vastaan

Saksan liittotasavalta, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön ministerineuvos Ernst Röder ja saman ministeriön hallitusneuvos Bernd Kloke,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut terveysvaatimuksista tuoreen lihan tuotannossa ja saattamisessa markkinoille 26 päivänä kesäkuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/433/ETY (EYVL 1964, 121, s. 2012), sellaisena kuin se on muutettuna 29.7.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/497/ETY (EYVL L 268, s. 69), 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan sekä EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan, kun näitä direktiivin säännöksiä luetaan yhdessä

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

eläinlääkärintarkastuksista yhteisön sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 11 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/662/ETY (EYVL L 395, s. 13) 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan kanssa, koska se on katsonut, että jos professori Clausin modifioidun immunoentsyymikokeen perusteella lihaan todetaan kerääntyneen yli 0,5 µg/g androstenonia, kastroimattomien karjujen teurasruhot on merkittävä ja lämpökäsiteltävä eläinten painosta huolimatta, sekä koska se on katsonut, että jos 0,5 µg/g androstenonin raja-arvo ylitetään, lihassa on voimakas sukupuolihaju ja se on siten ihmisravinnoksi kelpaamatonta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: toisen jaoston puheenjohtaja G. Hirsch, joka hoitaa kuudennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit G. F. Mancini, J. L. Murray (esittelevä tuomari), H. Ragnemalm ja K. M. Ioannou,

julkisasiamies: A. La Pergola,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 20.11.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.2.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Euroopan yhteisöjen komissio on nostanut EY:n perustamissopimuksen 169 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.3.1996 ja jossa

yhteisöjen tuomioistuinta vaaditaan toteamaan, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut terveysvaatimuksista tuoreen lihan tuotannossa ja saattamisessa markkinoille 26 päivänä kesäkuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/433/ETY (EYVL 1964, 121, s. 2012), sellaisena kuin se on muutettuna 29.7.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/497/ETY (EYVL L 268, s. 69), 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan sekä EY:n perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan, kun näitä direktiivin säännöksiä luetaan yhdessä eläinlääkärintarkastuksista yhteisön sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 11 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/662/ETY (EYVL L 395, s. 13) 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan kanssa, koska se on katsonut, että jos professori Clausin modifioidun immunoentsyymikokeen perusteella lihaan todetaan kerääntyneen yli 0,5 µg/g androstenonia, kastroimattomien karjujen teurasruhot on merkittävä ja lämpökäsiteltävä eläinten painosta huolimatta, sekä koska se on katsonut, että jos 0,5 µg/g androstenonin raja-arvo ylitetään, lihassa on voimakas sukupuolihaju ja se on siten ihmisravinnoksi kelpaamatonta.

2 Tuoreen lihan yhteisön kauppaa koskevista terveysvaatimuksista on direktiivin 64/433/ETY voimaantulosta alkaen säädetty yhteisön tasolla. Tätä direktiiviä muutettiin direktiivillä 91/497/ETY, jotta otettaisiin huomioon eläinlääkärintarkastusten poistaminen yhteisön sisärajoilta ja vahvistettaisiin alkuperämaana olevan jäsenvaltion terveystakuita. Muutosdirektiivissä täsmennetään erityisesti edellytykset, joilla tietty liha voidaan julistaa ihmisravinnoksi kelpaamattomaksi tai joilla asetetaan velvollisuus merkitä liha erityismerkinnällä tai lämpökäsitellä sitä.

3 Direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 5 artiklassa säädetään seuraavasti:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että virkaeläinlääkäri julistaa ihmisravinnoksi kelpaamattomaksi:

— —

o) lihan, jossa on voimakas sukupuolihaju."

4 Tämän direktiivin 6 artiklassa säädetään lisäksi seuraavasti:

"1. Jäsenvaltioiden on huolehdittava, että:

— —

b) liha, joka on peräisin

— —

iii) edellä 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan säännöksiä rajoittamatta, kastroimattomista karjuista, joiden ruhon paino on yli 80 kiloa, paitsi jos laitos pystyy 16 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen tunnustetulla menetelmällä tai, jos tällaista menetelmää ei ole, kyseisen toimivaltaisen viranomaisen tunnustamalla menetelmällä takaamaan, että ruhot, joissa on voimakas karjun haju, voidaan tunnistaa,

merkitään päätöksessä 84/371/ETY [direktiivin 64/433/ETY 5 artiklan a kohdassa tarkoitetun tuoreen lihan erityismerkin ominaisuuksista 3 päivänä heinäkuuta 1984 tehty komission päätös (EYVL L 196, s. 46)] määrätyllä erityismerkinnällä ja käsitellään jollakin direktiivissä 77/99/ETY [terveyttä koskevista kysymyksistä yhteisön sisäisessä lihavalmisteiden kaupassa 21 päivänä joulukuuta 1976 annettu neuvoston direktiivi (EYVL L 26, s. 85)], sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna eläinlääkärintarkastuksista yhteisön

sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 11 päivänä joulukuuta 1989 annetulla neuvoston direktiivillä 89/662/ETY (EYVL L 395, s. 13) säädetyistä tavoista,

— —

g) edellä olevissa alakohdissa säädetty käsittely suoritetaan alkuperälaitoksessa tai jossakin muussa virkaeläinlääkärin nimeämässä laitoksessa,

— —."

5 Sisämarkkinoiden toteuttamista varten siirrettiin direktiivillä 89/662/ETY tuoreen lihan eläinlääkärintarkastukset, jotka tähän asti oli suoritettu jäsenvaltioiden välisillä rajoilla, tehtäviksi pääasiallisesti tuoreen lihan alkuperämaassa; lisäksi säädettiin yksityiskohtaisesti niistä tapauksista, joissa tarkastukset voitiin suorittaa määrämaassa.

6 Direktiivin 89/662/ETY 5 artiklassa säädetään seuraavasti:

"1. Määrävaltioina olevien jäsenvaltioiden on toteutettava seuraavat toimenpiteet:

a) Toimivaltainen viranomainen voi tavaroiden määräpaikoissa tarkastaa eläinlääkärin pistotarkastuksilla, joilla ei syrjitä ketään, että 3 artiklassa olevia vaatimuksia noudatetaan; se voi samalla ottaa näytteitä.

Jos kauttakulkumaana tai määräpaikkana olevan jäsenvaltion toimivaltaisella viranomaisella on tietoja, jotka antavat sille aiheen epäillä rikkomusta, tarkastuksia voidaan tehdä myös tavaroiden kuljetuksen aikana sen alueella, mukaan lukien kuljetusvälineeseen liittyvien vaatimusten noudattamisen tarkastaminen,

— —."

7 Direktiivin 89/662/ETY 7 artiklassa säädetään tämän jälkeen seuraavasti:

"1. Jos lähetyksen määräpaikassa tehdyn tarkastuksen tai kuljetuksen aikana jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset toteavat:

— —

b) että tavara ei täytä yhteisön direktiiveissä asetettuja vaatimuksia tai, jos direktiiveissä säädetyistä yhteisön vaatimuksista ei ole tehty päätöstä, kansallisia vaatimuksia, ne voivat terveys- ja hygieniavaatimusten salliessa antaa lähettäjän ja tämän edustajan valita:

— tavaroiden hävittämisen,

tai

— niiden käyttämisen muuhun tarkoitukseen, mukaan lukien niiden palauttamisen alkuperälaitoksen maan toimivaltaisen viranomaisen luvalla.

— —"

8 Lopuksi direktiivin 89/662/ETY 8 artiklassa säädetään seuraavasti:

"1. Määrävaltiona olevan jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on 7 artiklassa säädetyissä tapauksissa otettava viipymättä yhteyttä lähettäjänä olevan jäsenvaltion toimivaltaisiin viranomaisiin. Jälkimmäisten viranomaisten on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet ja ilmoitettava edellisen jäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle tehtyjen tarkastusten luonteesta, tehdyistä päätöksistä ja niiden perusteista."

9 Saksan terveysministeriö osoitti 26.1.1993 kunkin jäsenvaltion ylimmille eläinlääkäriviranomaisille kirjeen, jossa se ilmoitti näille vaatimuksista, joita oli noudatettava tuotaessa tuoretta lihaa Saksaan (jäljempänä kirje). Saksan hallitus toimitti komissiolle jäljennöksen tästä kirjeestä 17.3.1993 päivätyllä ilmoituksellaan.

10 Kirjeen 3 kohdassa todettiin, että direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 6 artiklan 1 kohdan b alakohdassa oleva sääntö

"on otettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä sillä tavoin, että raja-arvoksi asetetaan 0,5 µg/g androstenonia painosta riippumatta. Jos tämä raja-arvo ylittyy, lihassa on voimakas sukupuolihaju, eikä se kelpaa ihmisravinnoksi 5 artiklan 1 kohdan o alakohdassa tarkoitetulla tavalla. Ainoastaan professori Clausin modifioitu immunoentsyymikoe tunnustetaan menetelmäksi, jolla voidaan osoittaa androstenonin määrä. Sellaisista kastroimattomista karjuista saatavaa lihaa, jotka ylittävät tämän arvon, ei voida viedä Saksan liittotasavaltaan tuoreena lihana.

— — Yhdenmukaisesti komission ja neuvoston näkemysten [ks. neuvoston pöytäkirjaan direktiivin 91/497/ETY säätämisen yhteydessä liitetty julistus, joka koskee 6 artiklan 1 kohdan b alakohtaa] kanssa direktiivin 89/662/ETY 7 artiklan 1 kohdan b alakohtaa sovelletaan kaikkiin muista jäsenvaltioista tuleviin sianlihaeriin. Riippumatta sianlihaerien terveyden osoittavista merkinnöistä sianlihaerät tutkitaan määräpaikalla sen tarkastamiseksi, onko tämä raja-arvo otettu huomioon, ja jos raja-arvo ylittyy, maahantuontia ei sallita — —."

11 Komissio katsoi, että Saksan liittotasavallan kirjeensä 3 kohdassa mainitsemat vaatimukset olivat ristiriidassa direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, direktiivin 89/662/ETY ja perustamissopimuksen 30 artiklan kanssa, ja kehotti 3.6.1993 päivätyllä virallisella huomautuksellaan Saksan liittotasavaltaa esittämään huomautuksensa kahden kuukauden määräajassa.

12 Saksan hallitus kiisti 23.8.1993 päivätyllä kirjeellään komission väitteet esittämättä kuitenkaan sellaisia perusteluja, jotka olisivat voineet saada komission tarkistamaan kantaansa.

13 Komissio lähetti 5.10.1994 päivätyllä kirjeellään Saksan liittotasavallalle perustellun lausunnon, jossa se väitti tämän rikkoneen edellä mainittujen direktiivien ja perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan. Komissio kehotti samalla tätä

toteuttamaan perustellun lausunnon noudattamisen edellyttämät toimenpiteet kahden kuukauden kuluessa lausunnon tiedoksi antamisesta.

14 Saksan hallitus sitoutui 16.3.1995 päivätyssä vastauksessaan täsmentämään muille jäsenvaltioille ja Saksan ylimmille eläinlääkäriviranomaisille, että sen kirjeen 3 kohdassa tarkoitettuihin lihaeriin kohdistuvat tarkastukset voitiin suorittaa yhteisön säännösten mukaisesti vain ilman syrjintää ja määräpaikassa tehtävinä pistotarkastuksina.

15 Komissio tiedusteli Saksan viranomaisilta ilmoitettujen toimenpiteiden edistymisestä.

16 Saksan hallitus vahvisti 14.2.1996 päivätyssä ilmoituksessa sitoumukset, jotka se oli antanut perusteltuun lausuntoon vastaukseksi lähettämässään kirjeessä, ja tarjoutui ilmoittamaan toisten jäsenvaltioiden eläinlääkäriviranomaisille kirjeen toteuttamiseksi tehdyistä päätöksistä. Saksan hallitus ilmoitti, ettei se sitä vastoin voinut noudattaa perusteltua lausuntoa kirjeensä 3 kohtaa koskevilta osin. Tältä osin Saksan hallitus kiisti sen, että Saksan käytäntö olisi vastoin yhteisön oikeutta ja toi esiin kuluttajansuojaan liittyvät pakottavat syyt ja sen, että Saksassa tällä käsitteellä oli niin suuri merkitys, ettei enää poliittisesti ollut mahdollista muuttaa tuolloin vallinnutta oikeudellista tilannetta.

17 Näin ollen komissio nosti yhteisöjen tuomioistuimessa nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

18 Komissio katsoo, että kirjeen 3 kohdassa määrätyt toimenpiteet ovat direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan vastaisia ja että direktii-

villä on täysin yhdenmukaistettu säännöt, joilla pyritään ratkaisemaan terveysongelmat ihmisravinnoksi tarkoitetun sellaisen tuoreen lihan tuotannossa ja markkinoille saattamisessa, joka on peräisin direktiivissä luetelluista eläinlajeista, paitsi nimenomaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jätetyillä aloilla. Näissä säännöksissä tarkoitetun yhdenmukaistamistavoitteen toteuttaminen taataan komission mukaan direktiivin 89/662/ETY 8 artiklassa, jossa säädetään yhteisön tason menettelystä niiden vaikeuksien ratkaisemiseksi, jotka johtuvat niistä eroista, joita voi olla jäsenvaltioiden käyttämien menetelmien välillä tunnistettaessa sellaisia ruhoja, joissa on liian voimakas siitoskarjun haju. Komissio toteaa tarkastavansa tällaisessa menettelyssä epäilyksiä aiheuttavan menetelmän, ja tarkastuksen tulos on asianomaisia jäsenvaltioita sitova.

19 Saksan hallitus kiistää sen, että direktiivissä 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, toteutettaisiin täydellinen eri jäsenvaltioiden lihaa ja erityisesti sianlihaa koskevien terveyssäännösten yhdenmukaistaminen. Asianlaita ei olisi näin ainakaan niiden säännösten osalta, jotka koskevat voimakkaan sukupuolihajun toteamista, joten näitä säännöksiä on tarkasteltava perustamissopimuksen 30 artiklan perusteella.

20 Tältä osin Saksan hallitus myöntää sen, että esillä olevassa asiassa kyseessä olevaa Saksan käytäntöä voitaisiin pitää yhteisön sisäisen kaupan rajoituksena. Se katsoo kuitenkin, että tätä rajoitusta voidaan pitää perusteltuna yhtäältä EY:n perustamissopimuksen 36 artiklassa tarkoitettuun ihmisten terveyden suojelemiseen liittyvistä syistä ja toisaalta asiassa 120/78, Rewe-Zentral, ns. Cassis de Dijon -tapaus, 20.2.1979 annetussa tuomiossa (Kok. 1979, s. 649, 8 kohta) tarkoitettujen pakottavien vaatimusten ja erityisesti kuluttajansuojan vuoksi.

21 On muistutettava siitä, että vaikka perustamissopimuksen 36 artiklan mukaan voidaan pitää voimassa sellaisia tavaroiden vapaata liikkuvuutta estäviä rajoituksia, jotka ovat perusteltuja eläinten terveyden ja elämän suojelemiseksi ja jotka ovat yhteisön oikeudessa tunnustettuja perustavanlaatuisia vaatimuksia, tätä määräystä ei voida soveltaa, kun yhteisön direktiiveillä on yhdenmukaistettu sellaisen erityisen tavoitteen toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet, johon 36 artiklaan vetoamalla

pyritään (ks. erityisesti asia C-5/94, Hedley Lomas, tuomio 23.5.1996, Kok. 1996, s. I-2553, 18 kohta). Asianlaita on näin myös silloin, kun vedotaan kuluttajansuojan tarpeeseen.

22 Näin ollen aiheelliset tarkastukset on suoritettava ja suojatoimenpiteet toteutettava yhdenmukaistamisesta annetussa direktiivissä säädetyissä rajoissa (ks. asia C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5077, 31 kohta). Tältä osin jäsenvaltioiden on luotettava vastavuoroisesti kunkin jäsenvaltion alueella suoritettuihin tarkastuksiin (ks. viimeksi asia C-1/96, Compassion in World Farming, tuomio 19.3.1998, Kok. 1998, s. I-1251, 47 kohta).

23 Näin ollen on selvitettävä, yhdenmukaistetaanko direktiivillä 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, luettuna yhdessä direktiivin 89/662/ETY kanssa, toimenpiteet, joiden tarkoituksena on karjun hajun tunnistaminen ja arviointi.

24 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, yhteisön oikeuden säännösten tai määräysten tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi niiden sanamuoto, myös niiden asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osia säännökset tai määräykset ovat (ks. mm. em. asia Compassion in World Farming, tuomion 49 kohta).

25 Ensinnäkin on todettava sen asiayhteyden osalta, johon kyseiset säännökset tai määräykset kuuluvat, että direktiivin 64/433/ETY toisessa, kolmannessa ja neljännessä perustelukappaleessa mainitaan yhteisön sisäisen kaupan esteet, jotka johtuvat "lihaa koskevi[sta] jäsenvaltioiden terveyssäännösten välis[istä] ero[ista]", sekä tarve poistaa nämä erot lähentämällä alaa koskevia jäsenvaltioiden säännöksiä. Lisäksi direktiivin 91/497/ETY viidennen ja kuudennen perustelukappaleen mukaan se, että direktiivin 64/433/ETY vaatimuksia mukautetaan ja laajennetaan koskemaan kaikkea lihantuotantoa, johtuu siitä, että eläinlääkärintarkastukset poistetaan direktiivin 89/662/ETY mukaan jäsenvaltioiden välisiltä rajoilta.

26 On vielä syytä todeta, että direktiivillä 64/433/ETY on toteutettu yhdenmukaistettu terveystarkastusjärjestelmä, joka perustuu kaikissa jäsenvaltioissa vaadittujen terveystakuiden vastaavuuteen ja jolla turvataan samanaikaisesti terveyden suojelu ja tuotteiden samanlainen kohtelu. Tämän järjestelmän tarkoituksena on siirtää terveystarkastukset lähettäjänä olevaan jäsenvaltioon (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat 2/82, 3/82 ja 4/82, SA Delhaize Frères "Le Lion" ym., tuomio 6.10.1983, Kok. 1983, s. 2973, 11 kohta ja yhdistetyt asiat C-277/91, C-318/91 ja C-319/91, Ligur Carni ym., tuomio 15.12.1993, Kok. 1993, s. I-6621, 25 kohta).

27 Toiseksi kyseisten säännösten tavoitteen osalta on muistutettava siitä, että direktiivillä 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, pyritään sääntelemään tuoreen lihan tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevia terveysvaatimuksia. Direktiivissä 89/662/ETY puolestaan määritellään eläinlääkärintarkastuksia koskevat säännöt yhteisön sisäisessä kaupassa. Nämä aikaisemmin jäsenvaltioiden välisillä rajoilla suoritetut tarkastukset on pääasiallisesti siirretty tuoreen lihan alkuperämaahan. Mainitut direktiivit kuuluvat toimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on asteittain toteuttaa sisämarkkinat.

28 Erityisesti sellaisten ruhojen tunnistamista, joissa on voimakas sukupuolihaju, koskevien sääntöjen osalta on myönnettävä, että direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdassa tarkoitettua menetelmää ei ole vielä kehitetty. Kuitenkin tässä säännöksessä säädetään myös, että jos tällaista menetelmää ei ole, on sovellettava kyseisen toimivaltaisen viranomaisen tunnustamaa menetelmää. Tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaan edellä olevissa alakohdissa säädetty käsittely suoritetaan pääsääntöisesti alkuperälaitoksessa. Lopuksi, silloin kun terveysvaatimusten täyttymistä ei arvioida samalla tavalla lihatoimitusten tarkastuksissa alkuperämaassa kuin pistotarkastuksissa määrämaassa, säädetään asetuksen 89/662/ETY 8 artiklassa erityisestä menettelystä, jossa pyritään käsittelemään tällaiset erot.

29 Direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, ja direktiivin 89/662/ETY säännösten mukaan, kun niitä luetaan yhdessä, toimenpiteet, joiden tarkoituksena on kastroimattomien karjujen voimakkaan sukupuolihajun tunnistaminen, on yhdenmukaistettu yhteisössä.

30 Näin ollen on tutkittava, onko Saksan liittotasavalta kirjeen 3 kohdassa mainittujen vaatimusten vuoksi jättänyt noudattamatta direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan sekä perustamissopimuksen 30 artiklan mukaisia velvoitteitaan, kun näitä direktiivien säännöksiä luetaan yhdessä direktiivin 89/662/ETY 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan kanssa.

31 Tältä osin on syytä ensinnäkin muistuttaa, että direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava, että virkaeläinlääkäri julistaa ihmisravinnoksi kelpaamattomaksi lihan, jossa on voimakas sukupuolihaju. Lisäksi tämän direktiivin 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdan mukaan ainoastaan ruhot, joiden paino on yli 80 kiloa, on merkittävä päätöksessä 84/371/ETY määrätyllä erityismerkinnällä ja lämpökäsiteltävä direktiivissä 77/99/ETY tarkoitetulla tavalla, ja näin ainoastaan, jos laitos ei pysty yhteisellä menetelmällä tai, jos tällaista menetelmää ei ole, alkuperämaan toimivaltaisen viranomaisen tunnustamalla menetelmällä takaamaan, että ruhot, joissa on voimakas karjun haju, voidaan tunnistaa.

32 Asiakirjoista ilmenee, että Saksan viranomaiset vaativat merkintöjä ja lämpökäsittelyä myös alle 80 kg:n painoisten ruhojen osalta. Lisäksi nämä viranomaiset vaativat tätä käsittelyä riippumatta siitä, että alkuperämaan viranomaiset käyttävät sellaista menetelmää, jolla pystytään määrittämään liha, jossa on voimakas sukupuolihaju, ja tunnustavat vain edellä 3 kohdassa mainitun immunoentsyymikokeen sellaiseksi erityiseksi menetelmäksi, jolla voidaan osoittaa androstenonin määrä; ne katsovat, että karjun haju johtuu androstenonista.

33 Näin ollen on syytä pitää komission nostamaa kannetta perusteltuna siltä osin kuin se koskee direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on direktiivillä 91/497/ETY muutettuna, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan iii alakohdan mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämistä.

34 Toiseksi komissio katsoo, että Saksan liittotasavalta on jättänyt noudattamatta direktiivin 89/662/ETY 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan mukaisia velvoitteitaan, kun näitä säännöksiä luetaan yhdessä, koska Saksan viranomaiset ovat ilmoittaneet yksipuolisesti, että professori Clausin immunoentsyymikoe oli pakollinen menetelmä kaikissa tapauksissa, sen sijaan, että ne soveltaisivat sitä ainoastaan pistotarkastuksissa, mihin niillä direktiivin 89/662/ETY mukaan olisi oikeus, sekä koska ne ovat kieltäytyneet tunnustamasta tanskalaisen scatol-menetelmän mukaisesti tarkastetun maahantuodun sianlihan terveysvaatimusten mukaiseksi, eivätkä ole ottaneet käyttöön direktiivin 89/662/ETY 8 artiklassa perustettua erityismenettelyä.

35 Saksan liittotasavalta väittää puolestaan, että koska yhdenmukaistettuja säännöksiä ei ole, kukin jäsenvaltio voi vahvistaa yksipuolisesti sen raja-arvon, jonka ylittyessä karjun haju tekee lihasta ravinnoksi kelpaamatonta. Tältä osin se huomauttaa, että Tanskan viranomaisten käyttämä scatol-menetelmä on tieteellisesti epäasianmukainen.

36 On muistutettava siitä, kuten tämän tuomion 29 kohdassa on jo todettu, että kastroimattomien karjujen voimakkaan sukupuolihajun tunnistamista koskevat säännökset on jo yhdenmukaistettu yhteisön tasolla.

37 Koska Saksan liittotasavalta totesi sallituissa tarkastuksissa käytettyään omia menetelmiään, että maahantuodussa lihassa oli sellainen voimakas sukupuolihaju, jonka vuoksi liha oli ihmisravinnoksi kelpaamatonta, mikä vastasi direktiivin 89/662/ETY 7 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua tosiseikastoa, tämän jäsenvaltion olisi näin ollen pitänyt aloittaa tämän direktiivin 8 artiklassa tarkoitettu menettely ja ottaa viipymättä yhteyttä lähettäjänä olevan jäsenvaltion, esillä olevassa asiassa Tanskan kuningaskunnan, toimivaltaisiin viranomaisiin.

38 Direktiivin 89/662/ETY 8 artiklassa ei jätetä jäsenvaltiolle valinnanvaraa siinä säädetyn menettelyn toteuttamisen osalta.

39 Komission mukaan Saksan toimivaltaiset viranomaiset eivät ole noudattaneet 8 artiklassa tarkoitettua menettelyä. Saksan hallitus kiistää tämän väitteen esittämättä kuitenkaan näyttöä siitä, että se olisi todella pannut tämän menettelyn vireille.

40 Näin ollen on katsottava, että komission nostama kanne on perusteltu siltä osin kuin se koskee direktiivin 89/662/ETY 5 artiklan 1 kohtaa sekä 7 ja 8 artiklaa.

41 Näin ollen on todettava, että Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 91/497/ETY, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja direktiivin 89/662/ETY 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on vaatinut, että jos professori Clausin modifioidun immunoentsyymikokeen perusteella lihaan todetaan kerääntyneen yli 0,5 µg/g androstenonia, kastroimattomien karjujen teurasruhot on merkittävä ja lämpökäsiteltävä eläinten painosta huolimatta, sekä koska se on katsonut, että jos 0,5 µg/g androstenonin raja-arvo ylitetään, lihassa on voimakas sukupuolihaju ja se on siten ihmisravinnoksi kelpaamatonta.

Oikeudenkäyntikulut

42 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Koska Saksan liittotasavalta on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Saksan liittotasavalta ei ole noudattanut terveysvaatimuksista tuoreen lihan tuotannossa ja saattamisessa markkinoille 26 päivänä kesäkuuta 1964 annetun neuvoston direktiivin 64/433/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 29.7.1991 annetulla neuvoston direktiivillä 91/497/ETY, 5 artiklan 1 kohdan o alakohdan ja 6 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja eläinlääkärintarkastuksista yhteisön sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 11 päivänä joulukuuta 1989 annetun neuvoston direktiivin 89/662/ETY 5 artiklan 1 kohdan sekä 7 ja 8 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se on vaatinut, että jos professori Clausin modifioidun immunoentsyymikokeen perusteella lihaan todetaan kerääntyneen yli 0,5 µg/g androstenonia, kastroimattomien karjujen teurasruhot on merkittävä ja lämpökäsiteltävä eläinten painosta huolimatta, sekä koska se on katsonut, että jos 0,5 µg/g androstenonin raja-arvo ylitetään, lihassa on voimakas sukupuolihaju ja se on siten ihmisravinnoksi kelpaamatonta.**

2) **Saksan liittotasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Hirsch Mancini Murray

Ragnemalm Ioannou

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä marraskuuta 1998.

R. Grass P. J. G. Kapteyn

kirjaaja kuudennen jaoston puheenjohtaja